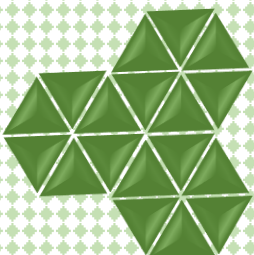

GHIDUL

**CONSUMATORULUI DE
MEDICAMENTE ÎN CONDIȚII
DE AMBULATOR**

Chișinău, 2024

**Ministerul Sănătății
al Republicii Moldova**

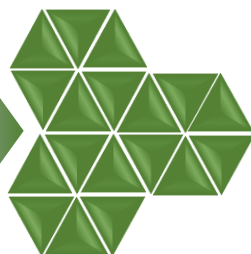
**Universitatea de Stat de Medicină și
Farmacie „Nicolae Testemițanu”**

**Asociația Farmaciștilor
din Republica Moldova**

GHIDUL CONSUMATORULUI DE MEDICAMENTE ÎN CONDIȚII DE AMBULATOR

**"Tipografia Denumirea"
Chișinău • 2024**

Aprobat la ședința Consiliului de Experți al Ministerului Sănătății al
Republicii Moldova, proces-verbal nr. 2 din 25.06.2024
Aprobat prin Ordinul Ministerului Sănătății al Republicii Moldova
nr. 740 din 09.09.2024 Cu privire la aprobarea Ghidului
consumatorului de medicamente în condiții de ambulator

Autori:

Vladimir SAFTA, doctor habilitat în științe farmaceutice, profesor
universitar

Mihail BRUMĂREL, doctor în științe farmaceutice, conferențiar universitar

Stela ADAUJI, doctor în științe farmaceutice, conferențiar universitar

Valentina BULIGA, doctor în științe farmaceutice, asistent universitar

Recenzenți:

Nicolae CIOBANU, doctor în științe farmaceutice, conferențiar universitar,
decanul facultății de Farmacie, USMF "Nicolae Testemițanu"

Liliana DOGOTARI, doctor în științe farmaceutice, conferențiar universitar

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII DIN REPUBLICA MOLDOVA

Ghidul consumatorului de medicamente în condiții de ambulator / Vladimir Safta, Mihail Brumărel, Stela Adauji, Valentina Buliga ; Ministerul Sănătății al Republicii Moldova, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu", Asociația Farmaciștilor din Republica Moldova. – Chișinău "Tipografia", 2024. – 000 p.: tab.

Aut. indicați pe verso f. de tit. – Bibliogr.: p. 00-00. – Apare cu sprijinul Guvernului Elveției.

– [100] ex. ISBN.

Ghidul a fost realizat cu sprijinul Guvernului Elveției.
Conținutul ghidului nu reflectă neapărat punctul de vedere al donatorului

CUPRINS

ACRONIME.....	4
INTRODUCERE	5
DEFINIȚII ALE NOȚIUNILOR DE BAZĂ	7
I. DREPTURILE FUNDAMENTALE ALE CONSUMATORILOR	10
1.1. Aspecte legislative privind drepturile fundamentale ale consumatorilor	10
1.2. Riscurile privind achiziționarea medicamentelor prin intermediul Internetului.....	13
II. ADERENȚA ȘI COMPLIANȚA LA TRATAMENT	16
III. CLASIFICAREA MEDICAMENTELOR.....	19
IV. ADMINISTRAREA MEDICAMENTELOR.....	28
4.1. Administrarea în raport cu luarea mesei	28
4.2. Căile de administrare a medicamentelor.....	29
4.3. Prevenirea erorilor de administrare a medicamentelor	32
V. ETICHETARE ȘI PROSPECT	35
5.1. Etichetarea.....	35
5.2. Prospectul: informații pentru consumator/pacient.....	38
VI. PĂSTRAREA MEDICAMENTELOR	42
6.1. Aspecte de ordin general.....	42
6.2. Particularități ale păstrării diferitor grupe de medicamente.....	45
VII. TRUSA MEDICALĂ	50
BIBLIOGRAFIE.....	53
LINKURI UTILE.....	55

ACRONIME

AMDM	– Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale
APCSP	– Agenția pentru Protecția Consumatorilor și Supravegherea Pieței
CNAM	– Compania Națională de Asigurări în Medicină
IMSP	– Instituție Medico-Sanitară publică
LME	– Lista medicamentelor esențiale
MS	– Ministerul Sănătății
MS RM	– Ministerul Sănătății al Republicii Moldova
MSMPS	– Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale
OMS	– Organizația Mondială a Sănătății
OTC	– Over the counter (medicamente eliberate din farmacie fără rețetă)
UE	– Uniunea Europeană
USMF	– Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie
VEN	– Vitale, Esențiale, Non-esențiale

Ghidul a fost examinat, avizat și aprobat de:

Structura/instituția	Prenume, nume, funcția
Catedra de Farmacie socială „Vasile Procopișin”, proces-verbal nr. 06 din 01.02.2024	Stela Adauji , președinte, șef catedră, conf. univ.
Comisia științifico-metodică de profil Farmacie a USMF „Nicolae Testemițanu”, proces-verbal nr. 02 din 15.02.2024	Vladimir Valica , președinte, dr. hab. șt. farm., conf. univ.
Consiliul de Management al Calității a USMF „Nicolae Testemițanu”, proces-verbal nr. 04 din 14.03.2024	Emil Ceban , rector, dr. hab. șt. med., prof. univ., m.c. al AȘM, președinte
Catedra de farmacologie și farmacologie clinică, USMF „Nicolae Testemițanu”	Nicolae Bacinschi , dr. hab. șt. med, prof. univ., șef catedră
Catedra de medicină de familie, USMF „Nicolae Testemițanu”	Ghenadie Curocichin , dr. hab. șt. med, prof. univ., șef catedră
Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale	Dragoș Guțu , director general
Consiliul de Experti al Ministerului Sănătății	Aurel Grosu , dr. hab. șt. med., prof. univ., președinte

INTRODUCERE

Principala modalitate de tratament a celor mai multe boli/dereglări de sănătate este folosirea medicamentelor. Cuvintele spuse cândva de I. Pavlov că: „*introducerea medicamentelor în organismul uman este prima modalitate universală de tratament*” au fost și continuă să fie actuale și în prezent, cu siguranță și în viitor.

Totodată, paralel cu beneficiile pe care le oferă medicamentele pentru sănătatea omului, în condițiile actuale de viață, tot mai des se manifestă un șir de aspecte negative, precum: consum excesiv de medicamente, polipragmazia, consum nerațional, reacții adverse, interacțiuni între medicamente și medicamente-alimente, nerespectarea recomandărilor privind administrarea etc.

Având în vedere aceste aspecte negative, se consideră extrem de actuală necesitatea fortificării proceselor de instruire a consumatorilor de medicamente în domeniul utilizării lor raționale precum și în scopul asigurării unei comunicări eficiente în triumghiul relațiilor medic-consumator de medicamente – farmacist, orientat spre obținerea beneficiilor pentru sănătatea consumatorului de medicamente.

În rezultatul studiilor realizate în cadrul Catedrei de farmacie socială „Vasile Procopișin” a USMF „Nicolae Testemițanu” s-a demonstrat faptul că decizia consumatorului de a folosi anumite medicamente este influențată de medic (31%); de farmacist (20%); experiența personală (20%); surse din internet (15%); publicitate în mass-media (9%); rude, colegi, prieteni etc. (5%).

Conform experților farmaciști, în calitate de criteriu de selectare a unui medicament (din gama propusă de farmacist) consumatorii de medicamente preferă: eficacitatea (35%), siguranța (30%), prețul

(25%), comoditatea administrării (5%) și producătorul – medicamentului (5%).

Considerentele menționate demonstrează actualitatea problemei privind elaborarea și editarea unui ghid al consumatorului de medicamente.

Scopul prezentului ghid este fortificarea educației consumatorului de medicamente prin consolidarea cunoștințelor, pe care le posedă precum și acumularea de noi cunoștințe orientate spre obținerea beneficiilor pentru sănătate.

Stimate consumator de medicamente, autorii ghidului vor fi recunoscători pentru propunerile DVS privind perfecționarea/îmbunătățirea conținutului acestui ghid.

DEFINIȚII ALE NOȚIUNILOR DE BAZĂ

În ghid vor fi utilizate următoarele noțiuni:

Medicament (în țările UE):- a) orice substanță sau combinație de substanțe prezentate ca având proprietăți de tratare sau prevenire a bolilor umane; b) orice substanță sau combinație de substanțe care poate fi folosită la om sau îi poate fi administrată fie pentru restabilirea, corectarea sau modificarea funcțiilor fiziologice prin exercitarea unei acțiuni farmacologice, imunologice sau metabolice, fie pentru stabilirea unui diagnostic medical. *Medicamentul (conform OMS)* este o substanță sau un produs destinat sau utilizat pentru studierea sau modificarea unui sistem fiziologic sau unei stări patologice, în interesul subiectului căruia i se administrează.

Produse farmaceutice – medicamentele (produse medicamentoase și preparate medicamentoase), plantele medicinale, produsele și preparatele din plante medicinale, din sânge, cele folosite în stomatologie, radiofarmaceuticele, serurile, vaccinurile, homeopaticile și alte produse, denumite în continuare *medicamente* – permise în modul stabilit spre utilizare în practica medicală.

Produse medicamentoase – medicamente fabricate la unități farmaceutice industriale, inclusiv la cele de microproducție farmaceutică, în serii mari – autorizate în modul stabilit spre producere, import și utilizare în practica medicală.

Preparate medicamentoase – medicamente preparate în farmacii conform prescripțiilor magistrale, precum și în formă de elaborări farmaceutice conform prescripțiilor des repetabile.

Produse parafarmaceutice: articole și accesorii utilizate în aplicarea unui tratament medical sau în administrarea medicamentelor;

suplimentele alimentare și alimente cu destinație specială; ape minerale medicinale; articole și aparate în igiena buco-dentară și/sau corporală; dispozitive medicale pentru uz individual, inclusiv consumabile pentru acestea, cu excepția dispozitivelor medicale implantabile; dispozitive medicale de diagnostic în vitro, destinate a fi utilizate de consumator (dispozitive pentru autotestare); echipamente de protecție acustică; insecticide și acaricide destinate a fi aplicate pe corpul unam; materiale, articole și accesorii necesare îngrijirii bolnavilor sau a persoanelor de vârstă înaintată; produse cosmetice pentru îngrijire corporală; produse de puericultură (cu excepția articolelor de îmbrăcăminte, încălțăminte pentru copii, jucării, articole de papetărie, detergenți); produse destinate întreținerii sau aplicării lentilelor de contact ocular; produse dietetice, de regim și articole sau accesorii necesare utilizării lor; produse pentru protecție sexuală și alte grupe de produse conform reglementărilor Ministerului Sănătății.

Prescripție medicală (rețetă) – document legal, întocmit, datat și semnat de către un medic autorizat cu drept de prescriere, înmănat unui pacient în scop de tratament (medicație), în care medicul indică modul și condițiile de utilizare a medicamentului/lor – forma industrială sau preparat în farmacie.

Farmacie (domeniu farmaceutic) – ramură științifico-practică a sistemului de sănătate, care include: cercetări științifice în domeniul medicamentului și activității farmaceutice, autorizarea medicamentelor, fabricarea, prepararea și importul lor, controlul calității, păstrarea, distribuția, eliberarea către consumatori și prestarea altor servicii farmaceutice, promovarea, farmacovigilența, precum și conducerea unităților farmaceutice și subdiviziunilor acestora.

Suplimente alimentare (nutritive) – produse ce conțin micro- sau

macronutrienți și alte substanțe comestibile, destinate a fi consumate în diferite cantități și care se prezintă sub formă de comprimate (tablete), drageuri, capsule, pulberi sau lichide. Suplimentele alimentare nu se consideră medicamente.

Abuz de medicamente – utilizarea excesivă intenționată, permanentă sau sporadică, a medicamentelor, care este însoțită de efecte nocive la nivel fizic sau fiziologic;

Reacție adversă (efect secundar) – un răspuns nociv și neintenționat determinat de administrarea unui medicament folosit în doze terapeutice și administrat corect de către consumator (conform art.1 din Directiva UE 2001/83/CE); **reacție adversă gravă** – o reacție adversă care poate cauza moartea, pune în pericol viața, necesită spitalizarea bolnavului sau prelungirea spitalizării în curs, duce la o invaliditate sau incapacitate durabilă sau importantă ori provoacă anomalii/malformații congenitale; **reacție adversă neprevăzută** – o reacție adversă, a cărei natură, severitate sau evoluție nu corespunde informațiilor din rezumatul caracteristicilor produsului.

Informare farmaceutică – proces de transmitere a informației farmaceutice de către specialist (farmacist sau medic) altei persoane sau unui grup de persoane sau informare în masă.

Consultare farmaceutică – asigurarea accesibilității consumatorului de medicamente la informația necesară despre utilizarea și administrarea, dozarea, acțiunea, contraindicații, interacțiuni, păstrarea în condiții casnice – prin comunicare directă cu consumatorul, în scris, electronic sau alte modalități.

Prospect însoțitor (de ambalaj) – pliant sau broșură ce însoțește medicamentul, conține informația necesară consumatorului și destinată să asigure utilizarea conformă și rațională a medicamentului.

I. DREPTURILE FUNDAMENTALE ALE CONSUMATORILOR

1.1. Aspecte legislative privind drepturile fundamentale ale consumatorilor

Drepturile fundamentale ale consumatorilor prevăd:

- protecția drepturilor sale de către stat;
- protecție împotriva riscului de a achiziționa un produs, un serviciu care ar putea să-i afecteze viața, sănătatea, ereditatea sau securitatea ori să-i prejudicieze drepturile și interesele legitime;
- restituirea contravalorii produsului, repararea prejudiciului, inclusiv moral, cauzat de produsul necorespunzător;
- informații complete, corecte și precise privind produsele achiziționate;
- adresare în autoritățile publice și reprezentarea în ele a intereselor sale, etc.

Art. 6 din Legea Nr. 105 din 13.03.2003 privind protecția consumatorilor

Vânzătorul este obligat să primească și să soluționeze reclamațiile consumatorilor într-o perioadă ce nu va depăși 14 zile calendaristice, de la data la care consumatorul a adus la cunoștință vânzătorului neconformitatea produsului.

Registrul de reclamații trebuie să fie la un loc vizibil și să se asigure înregistrarea reclamațiilor consumatorilor.

Vânzătorul este obligat să asigure respectarea condițiilor igienico-sanitare și să nu comercializeze produse despre care deține informații că sunt periculoase sau care se consideră periculoase.

Art. 9 lit. j), g), h), b) din Legea Nr. 105 din 13-03-2003 privind protecția consumatorilor

Vânzătorul este obligat să se asigure că produsele oferite spre comercializare sunt inofensive și corespund cerințelor stabilite în actele normative sau declarate*.

Vânzătorul este obligat să înmâneze bon de casă sau un alt document, care confirmă faptul cumpărării produsului. Acest document te va ajuta să înaintezi reclamații cu privire la calitatea produsului*.

** Art. 9 lit. a), f) din Legea Nr. 105 din 13-03-2003
privind protecția consumatorilor*

În cazul produselor alimentare, farmaceutice necorespunzătoare cerințelor stabilite în actele normative sau declarate, vânzătorul este obligat, la cererea și opțiunea consumatorului, să le înlocuiască sau să restituie contravaloarea acestora.

*(Art. 18 alin. (17) din Legea Nr. 105 din 13-03- 2003
privind protecția consumatorilor)*

Cerințe declarate sunt orice declarații publice privind caracteristicile principale ale produselor făcute de vânzător, producător sau reprezentantul autorizat al acestuia, în special prin publicitate sau prin etichetare.

Reieșind din contextul drepturilor fundamentale ale consumatorului, dreptul general al cetățeanului la ocrotirea sănătății și din faptul că sistemul farmaceutic este parte componentă a sistemului de sănătate **asistență cu medicamente a populației reprezintă un drept general și obligatoriu**. Acest drept ce concretizează în legislația farmaceutică și se exprimă prin:

1. Dreptul și garanția oportunității și accesibilității la asistența cu medicamente;
2. Dreptul la asistență cu medicamente și servicii farmaceutice de bună calitate, cu produse farmaceutice eficiente și inofensive;
3. Dreptul la obținerea informației depline și veridice despre produsele farmaceutice;

4. Dreptul la recuperarea prejudiciului cauzat ca rezultat al administrării medicamentelor.

Articole pentru profilaxia și tratamentul unor boli în condiții de domiciliu (articole pentru ocrotirea sănătății publice și pentru igienă din metal, cauciuc, textile și alte materiale, instrumente, dispozitive și aparate medicale, remedii pentru igiena cavității bucale, lentile pentru ochelari, articole pentru îngrijirea copiilor, preparate farmaceutice), fac parte din lista produselor nealimentare de calitate corespunzătoare ce nu pot fi înlocuite cu un produs similar.

*(Pct. 13 din Anexa la Legea Nr. 105 din 13-03-2003
privind protecția consumatorilor)*

SE INTERZICE RETURNAREA ÎN FARMACII ȘI FILIALELE ACESTORA A MEDICAMENTELOR PROCURATE, corespunzătoare cerințelor stabilite în actele normative sau declarate.

*(Pct. 18 din anexa nr. 4 la Ordinul MS al RM
nr. 960 din 01.10.2012)*

**Pentru siguranța sănătății și vieții dumneavoastră
EVITAȚI PROCURAREA
medicamentelor de la companiile nelicențiate, persoane
fizice precum și din mediul on-line. Asistența farmaceutică
este acordată prin farmacii comunitare și unități curativ-
profilactice.**

1.2. Riscurile privind achiziționarea medicamentelor prin intermediul Internetului

Achiziționarea de produse farmaceutice prin intermediul Internetului este un fenomen de actualitate, dinamic și în expansiune. Domeniul comerțului online cu medicamente la nivel național, regional și internațional nu este reglementat în măsura în care să asigure siguranța beneficiarului final al medicamentelor, bolnavul. Existența e-farmaciilor ce distribuie o gamă largă de medicamente falsificate sau contrafăcute este o problemă, adesea subevaluată, care poate contribui la creșterea morbidității, mortalității, rezistenței la antibiotice și pierderea încrederii în sistemele de sănătate. Comercializarea online a medicamentelor prezintă unele avantaje, însă la rând cu ele mai multe dezavantaje dar și pericole. Or, în situația dată, sănătatea publică este cea asupra căreia planează pericolul. Internetul poate extinde accesul pacienților la servicii de sănătate, însă cu costuri tot mai mari în ceea ce privește garanția calității și siguranței medicamentelor achiziționate online.

Calitatea unei consultații medicale online este discutabilă și există posibilitatea unor abuzuri grave.

Solicitanții pot furniza cu ușurință informații incorecte sau false pentru a obține medicamente.

În plus, e-farmaciile se pot afla într-un conflict de interese deoarece acestea profită din vânzarea medicamentelor ce rezultă în urma prescripțiilor date prin telemedicină, dacă consultația online este oferită ca serviciu conex activității de comerț online cu produse farmaceutice.

AUTORITĂȚILE CU FUNCȚII DE PROTECȚIE A DREPTURILOR CONSUMATORULUI DE MEDICAMENTE

AGENȚIA PENTRU PROTECȚIA CONSUMATORILOR ȘI SUPRAVEGHEREA PIEȚEI

MD-2012, mun. Chișinău, str. Vasile Alecsandri 78;

Telefonul consumatorului **022 51 51 51**;

LINIA VERDE a APCSP **080028028**

www.consumator.gov.md

Agencia pentru Protecția Consumatorilor și Supravegherea Pieței este autoritatea administrativă care coordonează la nivel național controlul respectării legislației cu privire la protecția consumatorilor, având statut de punct de contact național, birou unic de legătură în domeniul cooperării privind încălcările transfrontaliere în domeniul protecției consumatorilor realizând funcțiile în domeniile supravegherii pieței privind produsele nealimentare și conformitatea serviciilor (inclusiv turistice); metrologie legală; în domeniul jocurilor de noroc.

AGENȚIA MEDICAMENTULUI ȘI DISPOZITIVELOR MEDICALE

MD-2028, mun. Chișinău, str. Korolenko, 2/1

LINIA VERDE a AMDM (+373) 22 88 42 60

www.amdm.gov.md; Email: office@amdm.gov.md

Agencia Medicamentului și Dispozitivelor Medicale exercită, supravegherea și controlul circulației preparatelor medicamentoase, a produselor farmaceutice și parafarmaceutice, precum și a dispozitivelor medicale, supravegherea și controlul activității farmaceutice, asigură

protecția consumatorilor în domeniul preparatelor medicamentoase, al produselor farmaceutice și parafarmaceutice, precum și al serviciilor puse la dispoziția consumatorului de întreprinderile și instituțiile farmaceutice, controlul circulației substanțelor stupefiante, psihotrope și a precursorilor și respectării condițiilor de licențiere, de autorizare sau de certificare în domeniul aferent.

RECOMANDARE:

Anunțați imediat AMDM sau APCSP precum și producătorul medicamentului, despre existența pe piață a oricărui produs de care aveți cunoștință că este periculos și/sau falsificat (contrafăcut)!

Atunci când redactezi o reclamație se indică următoarele elemente:

- a) numele și prenumele petiționarului;
- b) domiciliul sau sediul petiționarului și adresa de poștă electronică dacă se solicită răspuns pe această cale;
- c) denumirea autorității publice în adresa căreia se adresează consumatorul;
- d) obiectul petiției și motivarea acesteia;
- e) semnătura petiționarului ori a reprezentantului său legal sau împuternicit, iar în cazul petiției transmise în formă electronică – semnătura electronică.

IMPORTANT! Petiția trebuie să fie însoțită, după caz, de documentul confirmativ al achiziției și alte dovezi prevăzute de reglementările legale în vigoare sau considerate utile de către petiționar pentru susținerea petiției sale.

II. ADERENȚA ȘI COMPLIANȚA LA TRATAMENT

Aderența la tratament a fost definită de Organizația Mondială a Sănătății drept măsura în care comportamentul unei persoane în ceea ce privește administrarea medicamentelor, urmărirea unei diete, instituirea unor schimbări ale stilului de viață, corespunde recomandărilor oferite de personalul medical. Aderența la tratament este importantă pentru prevenirea progresiei bolii și în prevenirea apariției complicațiilor.

Încă din cele mai vechi timpuri, de la părintele medicinei, Hippocrates, s-a observat că pentru evoluția favorabilă a sănătății pacientului, primul pas este respectarea tratamentului prescris de medic.

Cu atât mai mult și în prezent, în pofida numărului tot mai mare de afecțiuni pentru care există medicație de ultima oră din ce în ce mai eficientă, problema nerespectării tratamentului prescris (non-complianța) este încă de maximă actualitate.

Complianța la tratament reprezintă implicarea activă a pacienților în colaborare cu medicul și farmacistul ca act de voluntariat, astfel încât să se obțină rezultatul terapeutic dorit. Acest aspect determină implicarea atât a pacientului, cât și a medicului și farmacistului în stabilirea obiectivelor tratamentului și a regimului de administrare a medicației prescrise. Unul dintre obiectivele asistenței farmaceutice se referă la monitorizarea pacienților cu privire la administrarea medicamentelor prescrise cu o anumită posologie.

Non-complianța la tratamentul medicamentos este observată ca fiind întâlnită cel mai des la pacienții cu tratament cronic, ceea ce determină reducerea indicatorilor de performanță a tratamentului cu medicamente în patologia cronică. De exemplu, tratarea corectă a hipertensiunii arteriale și respectarea nivelurilor sanguine ale

lipoproteinelor determină reducerea mortalității prin infarct miocardic. Iată de ce este important realizarea unui parteneriat cu pacientul pentru creșterea indicatorilor de performanță în terapia medicamentoasă. Ca urmare, important pentru îmbunătățirea calității vieții este promovarea măsurilor de creștere a complianței la tratament ca fiind o activitate de rutină în asistența farmaceutică. Motivele non-complianței la tratamentul medicamentos sunt multifactoriale, fiind fie un proces activ prin care pacientul alege să se abată de la regimul impus prin tratament, fie un proces pasiv când, prin indiferență, pacientul ajunge să nu respecte tratamentul. Cele mai multe abateri de la tratamentul medicamentos se datorează omisiunii de doze sau întârzierii în luarea dozelor. În plus, s-a constatat că, pentru unii pacienți, aderența la tratament crește după întâlnirea cu personalul din asistența medicală sau farmaceutică.

Pe plan mondial, lipsa complianței (non-complianța) este cauza nr. 1 de eșec terapeutic. O meta-analiza realizată de Organizația Mondială a Sănătății clasifică motivele de non-complianță la tratament în cinci grupe:

- ✓ categoria de pacient,
- ✓ starea de sănătate,
- ✓ medicația,
- ✓ condițiile socio-economice
- ✓ sistemul de sănătate.

Factorii dependenți de pacient care duc la non-complianță sunt vârsta, starea de depresie etc. Condițiile de natură asimptomatică și cronice care necesită un tratament pe termen lung la fel au fost asociate non-complianței. Dintre factorii socio-economici trebuie menționat nivelul scăzut de educație, care reflectă și non-aderența la tratamentul medicamentos. Este evident faptul că un rol important în asigurarea complianței la tratament revine medicului, farmacistului, întregului sistem de sănătate, ***însă rolul determinant, totuși, este al consumatorului, care,***

fără îndoieli trebuie să respecte recomandările și sfaturile specialiștilor.

Prin **compliance / aderența pacientului** se înțelege gradul în care un pacient urmează recomandările medicului/farmacistului. Aderența la schema terapeutică se refera atât la respectarea pe termen lung a medicației, cât și la schimbarea stilului de viață. Respectarea schemei terapeutice este factorul cheie al unei bune relații medic-farmacist-pacient.

Nedepistată, non-compliance pacientului (neurmarea tratamentului prescris) precum și non-aderența sau aderența scăzută la tratament cronic (întreruperea, renunțarea sau reducerea schemei terapeutice) au, pe lângă compromiterea rezultatului terapeutic și alte consecințe, cum ar fi:

- ✓ agravarea afecțiunii;
- ✓ scăderea calității vieții pacientului;
- ✓ suferința socio-emoțională din partea aparținătorilor;
- ✓ costuri economice crescute prin recurgerea la servicii de urgență, spitalizări, alternative terapeutice mai scumpe, proceduri diagnostice suplimentare;
- ✓ costuri sociale reprezentate de neîncrederea în corpul și sistemul sanitar.

Primul pas pentru o mai bună compliance/aderență din partea pacientului este ridicarea (procurarea) medicației prescrise de către medic. Conform unor date ale Organizației Mondiale a Sănătății:

- ✓ Aproximativ 50% din pacienții cronici din țările dezvoltate nu își ridică prescripțiile de la farmacie.
- ✓ În țările în curs de dezvoltare acest procent se apropie de 80%.

În Republica Moldova patru din zece persoane suferă de hipertensiune arterială; mai grav este însă că cea mai mare parte din ei nu urmează niciun tratament antihipertensiv. Mai exact, 76 % dintre moldovenii cu tensiune arterială mărită, fie au renunțat să mai ia medicamentele, fie nici nu au luat vreodată.

III. CLASIFICAREA MEDICAMENTELOR

Ca bază a clasificării medicamentelor pot fi luate diverse criterii.

3.1. După caracterul inovativ.

Medicament original/inovativ: medicament nou care a fost înregistrat și a apărut pe piața farmaceutică mondială pentru prima dată. Atât substanța activă cât și denumirea medicamentului original reprezintă obiect al proprietății intelectuale și sunt protejate de reproducere prin patent pentru o perioadă îndelungată.

Medicament generic: este medicamentul reprodus în baza celui original după expirarea termenului de valabilitate a patentului, care conține același principiu activ, în aceeași doză și formă farmaceutică ca și cel original. și a cărui bioechivalență cu medicamentul de referință a fost demonstrată prin studii de biodisponibilitate corespunzătoare.

După sursa de obținere. deosebim medicamente: naturale, de semisinteză și de sinteză.

Medicamentele naturale provin din: regnul animal (organe sau țesuturi), regnul vegetal (rădăcini, frunze, flori, etc.) sau regnul mineral (ex. clorura de sodiu). Ca medicament se pot folosi fie ca produs brut (luat din natură) sau numai partea activă din produs. Orice produs brut folosit ca medicament este definit „*drog*”.

Componentele active din droguri – responsabile de efectele farmacodinamice / farmacologice – se numesc **principii active** și pot fi extrase din droguri fiind ulterior condiționate ca medicamente.

Medicamente de semisinteză: se obțin prin modificări aduse în structura chimică a substanțelor medicamentoase naturale.

Medicamente sintetice: obținute prin sinteză în laborator.

3.2. După compoziție. medicamentele pot fi: simple – conțin o singură substanță activă și complexe – două sau mai multe substanțe active.

3.3. După modul de preparare.

Medicamente magistrale (extemporale): sunt acelea a căror compoziție este indicată pe rețetă de către medic iar farmacistul le execută pe baza datelor stabilite în farmacopee și conform regulilor de tehnică farmaceutică (sunt preparate pe bază de rețetă individualizată pentru pacient);

Medicamente oficinale sunt acelea care se găsesc gata preparate în farmacie, după formula dată în Farmacopee. Când se prescriu într-o rețetă li se trece numai denumirea oficială și cantitatea, fără să se mai specifice toate componentele;

Medicamente tipizate sau specialități farmaceutice (industriale), de asemenea se găsesc gata spre realizare din farmacie. Acestea au o formulă fixă, în funcție de necesitățile terapeutice și sunt produse pe cale industrială. Medicamentele tipizate au *Denumire chimică*, *Denumire comună internațională* (DCI) și *Denumiri comerciale* – date de producători.

3.4. După toxicitate

Pentru o înțelegere mai corectă și deplină a clasificării medicamentelor după toxicitate este necesar de a explica **activitatea și toxicitatea medicamentelor**. Pentru ca un medicament să fie utilizat în procesul de tratament, el trebuie să producă efectul terapeutic necesar pacientului. Pentru a se obține un efect terapeutic, curativ sau profilactic, medicamentul trebuie să se afle în organismul viu într-o anumită concentrație, numită *doză terapeutică*. **Doza** reprezintă cantitatea de medicament care produce un anumit răspuns din partea organismului. La instituirea tratamentului, stabilirea dozei este foarte importantă. Posologia se referă la totalitatea datelor privind dozajul unui medicament (vârstă, greutatea bolnavului, mod de administrare, durata tratamentului). *Doza terapeutică indicată pacientului* – reprezintă cantitatea de medicament care este de așteptat să producă

efectul terapeutic sau profilactic recunoscut pentru produsul respectiv. Această doză servește ca ghid și diferă în funcție de diagnostic sau pacient.

Doza terapeutică minimă/maximă reprezintă cantitatea minimă/maximă a unei substanțe care poate produce efecte terapeutice fără apariția efectelor toxice. Ea se exprimă ca: doză terapeutică minimă/maximă pentru o dată (o administrare); doză terapeutică minimă/maximă pentru 24 ore, însumând cantitatea minimă/maximă de substanță ce se poate administra în mai multe prize în 24 ore.

Intervalul dintre doza minimă eficace terapeutic și doza terapeutică maximă poartă denumirea de domeniu (interval) terapeutic.

Prin toxicitate se înțelege ansamblul de manifestări nedorite consecutive administrării unei anumite substanțe medicamentoase la un organism viu. Există mai multe tipuri de manifestare a toxicității:

- ✓ reacțiile adverse;
- ✓ intoxicațiile acute medicamentoase;
- ✓ farmacodependența și toxicomania.

Reacțiile adverse la medicamente sunt reacții nedorite ce apar la doze eficace terapeutice. Ele sunt de mai multe tipuri:

- ✓ reacții adverse de tip toxic – funcție de medicament sau de bolnav, dozele obișnuite au efecte toxice, conducând la tulburări funcționale sau morfologice.
- ✓ reacții adverse de intoleranță- reacții neobișnuite diferite calitativ și/sau cantitativ față de cele de la populația majoritară. Reacțiile de intoleranță pot fi congenitale (reacții idiosincrazice) sau dobândite (reacții adverse alergice declanșate prin mecanism imunologic).

Intoxicațiile acute medicamentoase apar la scurt timp după administrarea unor doze superioare celor maxim admise în terapie (ex. intoxicația cu barbiturice). Farmacodependența reprezintă o stare

psihică și/sau fizică caracterizată prin modificări de comportament și reacții, cu nevoia de a lua substanța medicamentoasă continuu sau periodic pentru a resimți efecte psihice sau pentru a evita suferințele privațiunii. (farmacodependență fizică, farmacodependență psihică). Toxicomania este o stare de intoxicație cronică manifestată prin necesitatea constrângătoare de folosire a unor toxice sau medicamente (dependență psihică, dependență fizică, toleranță, psihotoxicitate).

Din punct de vedere al toxicității, substanțele medicamentoase și în consecință medicamentele ce le conțin sunt de mai multe categorii:

- a. **Substanțe anodine (obișnuite)** se utilizează în mod curent în doze terapeutice mari (de ordinul gramelor), fără a produce efecte toxice. Medicamentele industriale care conțin aceste substanțe se eliberează fără rețetă (medicamente OTC).
- b. **Substanțe puternic active** – se utilizează în doze mult mai mici decât cele anodine (de ordinul centigramelor), și pentru ele sunt stabilite doze terapeutice maxime. În cazul depășirii acestor doze, pot apărea fenomene toxice. Medicamentele industriale care conțin aceste substanțe se eliberează pe bază de rețetă. În această categorie se înscriu și unele substanțe psihotrope.
- c. **Substanțe psihotrope (psihoactive)** – sunt substanțe care acționează asupra funcțiilor și comportamentului psihic, în sens deprimant, stimulant sau deviant.
- d. **Substanțe toxice** – prezintă în general doze terapeutice foarte mici (de ordinul miligramelor), iar la depășirea dozelor maxime apar fenomene toxice de intensități variate, până la intoxicații grave. Medicamentele care conțin aceste substanțe se eliberează numai pe bază de prescripție care se reține în farmacie.
- e. **Substanțe stupefiante (droguri, narcotice)** – sunt substanțe care la administrare repetată induc fenomenul de farmacodependență. Sunt active în doze de ordinul miligramelor, se prescriu în afecțiuni însoțite de durere de intensitate medie sau mare și sunt la evidență strictă.

Medicamentele stupefiante sunt eliberate numai pe bază de rețetă specială pentru stupefiante.

3.5. După consistență. medicamentele pot fi:

- a) **solide**: pulbere, capsule, comprimate, drajeu, granule, supozitoare, ovule.
- b) **semisolide**: unguent, cremă, emplastre, săpun medicinal, etc.
- c) **lichide**: soluții, suspensii, emulsii, siropuri, tincturi, etc.;
- d) **Gazoase**: aerosoli.

3.6. După calea de administrare.

- a) pentru uz intern – au acțiune sistemică, se administrează pe cale orală (*per os, per oral sau pe cale bucală*). Etichetele medicamentelor magistrale (preparate în condiții de farmacie) conțin *culoare semnalizatoare verde* cu mențiunea *Intern*.
- b) pentru uz extern: se aplică extern sau în cavitățile naturale ale corpului. În această categorie se încadrează medicamentele administrate pe:
 - ✓ tegumente – unguente, creme, geluri
 - ✓ mucoase – picături pentru ochi
 - ✓ picături pentru nas
 - ✓ spălături vaginale
 - ✓ pe cale traheobronșică - aerosoli
 - ✓ pe cale cutanată - sisteme transdermice

Etichetarea acestor medicamente preparate extemporal, în condiții de farmacie, se face cu etichete cu *culoarea semnalizatoare oranj* și mențiunea *Extern*.

- c) parenterale: injectabile – introduse în organism printr-o cale artificială creată cu acul de seringă sau prin implantare. (A se vedea și compartimentul „Administrarea medicamentelor”).

3.7. După modul de prezentare în vederea administrării, medicamentele pot fi: a) forme divizate în doze parțiale (ex.

comprimate, supozitoare, fiole, etc.) b) forme nedivizate, dar care le divizează pacientul în doze parțiale – ex. cu lingura sau lingurița pentru sirop expectorant c) forme care nu necesita divizare – ex. unguent, etc.

3.8. După modul de eliberare a medicamentelor din farmacie deosebim:

3.8.1. „Medicamente OTC” (over the counter): medicament care se eliberează fără prescripție medicală;

Medicamentele eliberate fără prescripție medicală sunt cele pe care specialiștii le numesc OTC-uri și la care pacienții pot apela pentru a ameliora o serie de afecțiuni minore, ușor diagnosticate de către pacient sau de către farmacist, fără a se prezenta la medic. În general, medicamentele OTC sunt cele administrate pentru tratarea unei stări sau afecțiuni, care, de regulă, nu are nevoie de consultanța medicului. Ele se pot elibera direct din farmacie fără o rețetă a medicului. OTC-urile sunt medicamente care nu prezintă risc de apariție a dependenței și care nu pot fi utilizate de către pacienții cu istoric de abuz de substanțe în alte scopuri decât cele pentru care sunt destinate. ***În cazul în care doriți să procurați medicamente fără ca medicul să vi le prescrie, este bine să vă consultați cu farmacistul și acesta să vă recomande un produs care să se potrivească nevoilor dumneavoastră și care să nu interacționeze cu alte tratamente sau condiții speciale pe care le aveți.***

Chiar dacă majoritatea medicamentelor din această clasă sunt considerate a fi sigure întrucât reacțiile lor secundare sunt relativ minore comparativ cu alte clase de substanțe și pot fi eliberate fără probleme, în cazul în care aveți afecțiuni cronice și urmați un tratament prescris de către medicul dumneavoastră cel mai sigur este să discutați cu acesta și eventualele co-administrații ale altor medicamente.

În cazul în care nu există probleme cronice și starea de sănătate este bună, astfel de medicamente pot fi administrate fără probleme, cu

condiția că prospectul și atenționările producătorului să fie citite cu atenție anterior administrării. Există medicamente OTC care pot fi administrate copiilor doar de la o anumită vârstă sau doar adolescenților și adulților. În cazul acestor medicamente producătorii menționează pe ambalaj doza maxim admisă precum și persoanelor cărora medicamentul îi este destinat.

Totuși, înainte de a procura orice medicament OTC întrebați și consultați farmacistul, acesta putându-Vă oferi informații foarte importante.

O altă clasă de persoane care trebuie să fie atente în ceea ce privește administrarea medicamentelor fără prescripție sunt femeile însărcinate, în special cele aflate în primul trimestru de sarcină. Ele sunt sfătuite să își anunțe medicul în cazul în care iau orice tip de medicament, dar să comunice starea lor și farmacistului, atunci când solicită (procură) diverse medicamente. Sarcina este o perioadă foarte delicată iar administrarea unor medicamente contraindicate poate avea repercusiuni negative atât asupra mamei, cât și asupra fătului.

Toate aceste medicamente pot fi foarte utile dacă sunt administrate rațional, doar la necesitate și doar conform recomandărilor din prospect și ale farmacistului. Trebuie precizat că uneori OTC-urile sunt mai prost tolerate și au o eficiență mai redusă comparativ cu medicamentele cu aceeași acțiune, dar eliberate pe bază de prescripție medicală.

Recomandăm pacienților să recurgă la un medicament ce nu are nevoie de prescripție medicală în următoarele situații:

1. Dacă autodiagnosticarea este sigură și nu există dubii în legătură cu cauza de apariție a afecțiunii respective și dacă simptomele nu sunt grave;
2. Dacă nu aveți afecțiuni cronice evolutive pentru care administrați deja în tratament cu alte medicamente.

În cazul în care alegeți un medicament OTC Vă recomandăm:

- ✓ Să administrați medicamentul cu cele mai puține ingrediente, indicat împotriva unei anumite afecțiuni. Medicamentele care sunt considerate un panaceu nu fac decât să expună pacientul la reacții adverse multiple pe fondul unei eficiențe îndoielnice;
- ✓ Să citiți cu atenție prospectul și să Vă asigurați că nu există *contraindicații* la administrarea medicamentului, să respectați instrucțiunile și indicațiile de administrare;
- ✓ Să nu depășiți doza recomandată de către producător și nici perioada de administrare;
- ✓ Să *opriți* administrarea medicamentului în cazul în care afecțiunea nu se ameliorează sau simptomele se înrăutățesc și să consultați medicul.

3.8.2. „Medicamente Rx” - medicamentele care se eliberează numai cu prescripție medicală:

Conform legislației în vigoare medicamentele se eliberează cu prescripție medicală dacă:

- a) prezintă un pericol direct ori indirect, chiar în cazul utilizării corecte, dacă sunt folosite fără supraveghere medicală;*
- b) sunt utilizate frecvent și în mare măsură incorect și ca atare pot prezenta un pericol direct ori indirect pentru sănătatea umană;*
- c) conțin substanțe ori preparate ale acestora ale căror activitate și/sau reacții adverse necesită investigații aprofundate;*
- d) sunt prescrise în mod normal de medic pentru a fi administrate parenteral; sau medicamentul conține, într-o cantitate care nu este exceptată, o substanță clasificată ca stupefiant sau psihotrop în înțelesul convențiilor internaționale în vigoare;*
- e) medicamentul poate, dacă este utilizat incorect, să prezinte un risc de abuz medicamentos, să conducă la dependență ori să fie utilizat în scopuri ilegale;*
- f) medicamentul conține o substanță care, prin noutate sau prin*

proprietățile specifice, ca măsură de precauție, poate fi considerată că aparține grupului stupefiantelor sau psihotropelor.

3.8.3. Medicamente ce se utilizează doar în condiții de spital.

Medicamentele ce se clasează la această grupă nu se eliberează consumatorilor din farmacie în condiții de ambulator, ele se utilizează doar în condiții de staționar sub supravegherea medicului.

* * *

Pentru asigurarea accesibilității economice la medicamente a unor categorii de bolnavi, CNAM compensează parțial sau integral costul unor medicamente pentru tratamentul în condiții de ambulatoriu a maladiilor cronice, acute sau cronice în acutizare. Medicamente compensate se prescriu persoanelor asigurate, înregistrate la medicul de familie, cu excepția medicamentelor integral compensate prescrise pentru tratamentul de durată al maladiilor: oncologice, diabet zaharat, epilepsie și boli psihice, care se prescriu și persoanelor neasigurate, pentru tratamentul episodic al maladiilor acute și cronice în acutizare doar persoanelor asigurate, cu excepția medicamentelor destinate tratamentului Covid-19 și tratamentului de recuperare post Covid-19, care se prescriu și persoanelor neasigurate iar dispozitivele medicale, incluse în Lista de denumiri de dispozitive medicale compensate, se prescriu persoanelor asigurate (adulți și copii), înregistrate la medicul de familie, cu excepția celor cu diabet zaharat și pacienților oncologici stomizați, care pot fi prescrise și persoanelor neasigurate.

Începând cu 01.04.2024 CNAM a lansat Sistemul informațional automatizat „e-Rețeta pentru medicamente și dispozitive medicale compensate”. e-Rețeta este prescrisă atât de medicul de familie, cât și de orice medic specialist, inclusiv cei din cadrul unităților de primiri urgențe și cei care prestează servicii de îngrijiri comunitare și îngrijiri paliative la domiciliu.

IV. ADMINISTRAREA MEDICAMENTELOR

Unul dintre principalii factori determinanți, care trebuie respectați de către consumatorul de medicamente este modul de administrare/ utilizare prescris/ recomandat de medicul curant sau farmacistul ce eliberează medicamentul. Principala informație de care trebuie să se conducă consumatorul de medicamente este inclusă și în Prospectul (însoțitor de ambalaj) (vezi compartimentul 5.2).

În cazul în care medicul decide că consumatorul trebuie să administreze medicamentul prescris într-un mod diferit decât cel indicat în Prospect, el (medicul) trebuie să atenționeze consumatorul despre acest fapt, aceasta referindu-se și la farmacistul ce eliberează medicamentul respectiv. De cele mai dese ori aceasta se referă la doza și durata administrării medicamentului.

Principalii factori de care trebuie să țină consumatorul de medicamente în procesul de administrare a lor, sunt:

- ✓ Corelarea cu luarea mesei (alimentarea) și conținutul alimentelor;
- ✓ Corelarea cu administrarea altor medicamente;
- ✓ Corelarea cu somnul etc.

4.1. Administrarea în raport cu luarea mesei

Pentru marea majoritate a medicamentelor, în Prospectul de ambalaj destinat consumatorului se indică cum se administrează medicamentul în raport cu luarea mesei: înainte de masă, după luarea mesei sau în timpul mesei. Dacă în prospect nu este indicată nici una din aceste mențiuni, atunci medicamentul trebuie să fie administrat pe „*stomacul gol*”. În acest caz, medicamentul se administrează cu cel puțin 0,5 – 1 oră înainte de masă sau 2 ore după luarea mesei.

În procesul de administrare a medicamentului în formă de comprimate, pulbere, capsule, picături buvabile sau altă formă folosită per os, este important să se respecte recomandarea privind lichidul cu care „se bea” medicamentul. Acesta trebuie să fie apa potabilă fiartă dar caldă (cca 100 ml); se va exclude folosirea diferitor sucuri de plante, a laptelui, a apei minerale și altor lichide, care pot să interacționeze cu medicamentul și să-i modifice acțiunea sau să se obțină un precipitat etc. În special nu se admite administrarea „cu lapte” a următoarelor medicamente: glicozide cardiace, antiulceroase, fermenți, antibiotice, cofeină, medicamente cu conținut de fier. Ultimele nu se vor administra și împreună cu produse ce conțin acid oxalic și substanțe tanante (cafea, spanac, afine etc.). Ceaiul, la fel, nu poate fi utilizat pentru administrarea medicamentelor, deoarece el conține tanin, care la interacțiunea cu produsele ce conțin fier și azot, formează compuși insolubili.

Un deosebit pericol prezintă administrarea medicamentelor concomitent cu folosirea alcoolului. Este absolut inadmisibil ca consumatorul de medicamente să folosească băuturi alcoolice în timpul administrării lor: antibioticele î-și pierd circa 50% din acțiunea curativă sau chiar formează compuși nocivi pentru organismul uman; medicamentele nesteroidiene folosite în timp îndelungat pot afecta mucoasa gastrică fapt ce poate solda cu ulcer gastric, etc.

4.2. Căile de administrare a medicamentelor

Un factor determinant în vederea obținerii efectului scontat asupra organismului uman este calea de administrare a medicamentului.

Există multiple căi de administrare a medicamentelor după cum urmează:

1. Calea naturală de administrare:

- ✓ oral (per os) – prin cavitatea bucală;
- ✓ bucal – între gingii și obraz;
- ✓ sublingual – sub limbă;

- ✓ ocular – la nivelul mucoasei ochilor;
- ✓ auricular – la nivelul urechii externe;
- ✓ respirator, inhalator, nazal – la nivel de nas și căi respiratorii;
- ✓ intrarectal – la nivelul rectului;
- ✓ intravaginal – la nivelul vaginului;
- ✓ uretral – la nivelul uretrei;
- ✓ cutanat – la nivelul pielii.

II. Calea parenterală de administrare

- ✓ intravenos (iv) – direct în venă;
- ✓ intramuscular (im) – în mușchi;
- ✓ intracardiac – în miocard;
- ✓ intraosos – în os;
- ✓ intraperitoneal – în peritoneu;
- ✓ intraseros: intraperitoneal, intrapleural, intrapericardial;
- ✓ subcutanat (sc) – sub piele;
- ✓ intradermic (id) – în derm;
- ✓ transdermic – prin piele;
- ✓ intraarticular – în articulații;
- ✓ intratecal – în meninge
- ✓ epidural – în canalul rahidian;
- ✓ intracavernos – în baza penisului.

III. Calea topică de administrare - administrarea topică are ca scop obținerea efectului local și excluderea efectelor sistemice.

În vederea concretizării modalității și esenței căilor de administrare a medicamentelor, cele trei căi generale menționate mai sus se divizează în următoarele 7 căi:

1. Administrare enterală: absorbția medicamentelor are lor prin tractul gastro-intestinal.
2. Administrare parenterală: injecții sau perfuzii intradermale, subcutanate, intramusculare, intravenoase, intrarectale, intraosoase,

intraarticulare, intracardiace.

3. Administrare mucodermică: oculară, vaginală, nazală, auriculară, transdermică, orofaringiană.
4. Administrare endotraheală: administrare directă în sistemul respirator cu ajutorul sondei endotraheale.
5. Administrare epidurală: administrarea medicamentelor printr-un cateter introdus peridural.
6. Administrare intrapleurală: injectarea de medicamente în spațiul pleural.
7. Administrarea topică: administrarea în vederea obținerii efectului local al medicamentului și a excluderii efectelor sistemice.

În procesul de administrare a medicamentelor este important să se țină cont de *posibilele erori* menționate mai jos:

- ✓ administrarea *per os* a medicamentelor cu orice lichid aflat la îndemână;
- ✓ ignorarea corelării administrării medicamentelor cu luarea mesei;
- ✓ administrarea, fără recomandarea/ știrea specialistului, în același timp (concomitentă) a 2 și mai multe medicamente sau a 2 și mai multe medicamente cu una și aceeași substanță activă;
- ✓ deschiderea capsulelor pentru divizarea conținutului sau tăierea (ruperea) comprimatelor în părți înainte de administrare, fără sfatul specialistului (după caz – dacă nu este indicat în Prospect);
- ✓ modificarea dozării sau dozarea greșită a medicamentului, neadministrarea unei doze, etc.;
- ✓ încălcarea regimului de administrare a medicamentului;
- ✓ automedicația necontrolată și iresponsabilă;
- ✓ folosirea medicamentelor cu termen de valabilitate expirat;
- ✓ păstrarea neconformă a medicamentelor fapt ce poate provoca deteriorarea lor;
- ✓ aplicarea iresponsabilă a principiilor de tipul: „i-a ajutat

rudei/prietenului/vecinului – î-mi va ajuta și mie” sau „mi-a ajutat mie – îi va ajuta și rudei/prietenului/vecinului”.

Consumatorul de medicamente trebuie să întreprindă toate măsurile posibile pentru a evita comiterea vreo unei erori din cele 10 menționate mai sus, acordând o deosebită atenție: corelării administrării cu luarea mesei, neadmiterea erorilor de dozare, neadmiterea utilizării medicamentului cu termen de valabilitate expirat etc.

4.3. Prevenirea erorilor de administrare a medicamentelor

În scopul prevenirii erorilor de administrare a oricărui medicament, consumatorul trebuie să țină cont de următoarele reguli <<**regula celor șase ”p”**>>:

1. Medicamentul **potrivit** (prescris/recomandat de specialist medic/farmacist, procurat în farmacie în mod legal).
2. Păstrarea **potrivită** a medicamentului în condiții casnice și verificarea faptului că medicamentul nu s-a deteriorat în timpul păstrării.
3. Doza **potrivită** prescrisă/recomandată.
4. Calea de administrare **potrivită** la fel prescrisă/recomandată.
5. Modul de administrare **potrivit** – lichidul folosit, cantitatea lui, raportul față de luarea mesei, față de somn, etc.
6. Timpul (ora) de administrare **potrivit** (după caz – periodicitatea).

Pentru o respectare sigură a regimului de administrare a medicamentelor este recomandabil ca consumatorul să-și întocmească într-o formă clară și ușor de înțeles, un orar, pe care să-l plaseze la un loc vizibil.

ORARUL administrării medicamentului (-elor) (exemplu)

Nr. d/r	Denumirea medicamentului	Doza (frecvența)	Calea administrării	Ora
1	<i>Spironolactonum</i> , comprimate 25 mg	25 mg, 1 comprimat de 3 ori pe zi	Per os Înainte de masă	I – 08-30 II – 14-30 III – 20-30

Dacă în rezultatul administrării medicamentelor manifestați orice reacții adverse, nemenționate în prospectul pentru consumator (pacient), adresați-vă medicului dumneavoastră sau farmacistului.

De asemenea, puteți raporta reacțiile adverse direct prin intermediul sistemului național de raportare, ale cărui detalii sunt publicate pe website-ul Agenției Medicamentului și Dispozitivelor Medicale: www.amdm.gov.md sau la e-mail: farmacovigilenta@amdm.gov.md.

Raportând reacțiile adverse, puteți contribui la furnizarea de informații suplimentare privind siguranța acestui medicament.

1. *Câteva sfaturi pentru pacienții cu afecțiuni cronice, care trebuie să-și administreze un tratament de lungă durată:*

- ✓ Este important să cunoașteți afecțiunile pe care le aveți și importanța tratamentului recomandat. De aceea, solicitați medicului sau farmacistului informații despre afecțiunile de care suferiți și despre medicamentele recomandate (ex: efectele medicamentelor, modul de administrare al acestora, care sunt consecințele dacă întrerupeți tratamentul, cum să procedați în cazul în care ați uitat să luați medicamentele).
- ✓ Este esențial să luați medicamentele așa cum vi le-a prescris medicul. Dacă nu luați **medicamentele** conform recomandărilor, concentrațiile acestora în organism nu se mențin, iar tratamentul nu este eficient. De exemplu, dacă aveți diabet și nu luați medicamentele antidiabetice cum vi s-a recomandat, glicemia va avea valori inconstante și pot apărea complicații ale diabetului.
- ✓ Pacienții care vor să-și administreze medicamente care se eliberează fără prescripție medicală (de exemplu medicamente pentru durere, laxative), vitamine sau suplimente alimentare sunt sfătuiți să solicite ajutorul farmacistului și să ia în considerare produsele recomandate de acesta. Există medicamente sau suplimente alimentare care pot interacționa cu medicamentele

utilizate în afecțiunile cronice sau care pot influența negativ evoluția unor boli.

- ✓ Dacă aveți medicamente care se administrează din dispozitive inhalatorii, cereți ajutorul farmacistului pentru a învăța tehnica de administrare corectă a medicamentelor. Administrând corect medicamentele, tratamentul va fi eficient și simptomele se vor ameliora.
- ✓ Sunt situații când este necesar ca medicamentul să fie administrat de mai multe ori pe zi sau anumite medicamente trebuie administrate
- ✓ în diferite perioade ale zilei. Pentru gestionarea mai ușoară a medicamentelor utilizați un organizator de medicamente, în care puteți pregăti medicamentele pentru fiecare zi, inclusiv pentru diferite administrări din timpul zilei.
- ✓ În afecțiunile cronice este bine ca administrarea medicamentelor să facă parte din activitățile obișnuite. Vă recomandăm să faceți o rutină din a lua medicamentele în aceeași perioadă a zilei, cel mai simplu dimineața și/sau seara.
- ✓ Încercați să alegeți pentru dumneavoastră un stil de viață sănătos: hidratați-vă corespunzător, faceți mișcare zilnic (ex: să vă plimbați aproximativ 30 de minute în fiecare zi), evitați alimentele grase și dulciurile.

2. În cazul în care suferiți de afecțiuni cardiovasculare este extrem de important să urmați sfatul medicului, să respectați cu strictețe tratamentul, doar așa acesta va da rezultatele așteptate.

Atunci când urmezi un tratament medicamentos este indicat să ții medicul specialist care ți l-a recomandat la curent cu toate schimbările care apar în starea ta de sănătate, atât cele pozitive, dar mai ales cele negative sau efectele adverse posibile. Nu este recomandat să schimbi produse dintr-o rețetă sau să iei decizii singur cu privire la un anumit

tratament, așa că cel mai bine este să ascuți sfaturile primite de la specialist pentru a te bucura de rezultate cât mai bune.

Când este vorba de rețete, respectarea medicamentelor notate pe documentul semnat de medic este o acțiune simplă, dar absolut necesară. Farmaciștii cu experiență și cei formați în domeniu vor ști întotdeauna să respecte instrucțiunile medicului cu privire la cantitatea de medicamente pe care trebuie să ți-o pună la dispoziție, durata tratamentului și îți vor da inclusiv indicații legate de frecvența administrării dozei, reamintindu-ți de fapt ceea ce medicul ți-a spus anterior vizitei la farmacie.

V. ETICHETARE ȘI PROSPECT

5.1. Etichetarea

Pe ambalajul exterior și cel direct (primar) al unui medicament inscripționat **în limba română** sau, dacă nu există ambalaj exterior, doar pe ambalajul direct se indică următoarea informație:

- a) denumirea medicamentului, concentrația și forma farmaceutică;
- b) dacă este cazul, precizarea dacă este destinat sugarilor, copiilor sau adulților și dacă produsul conține până la trei substanțe active, se include denumirea comună internațională (DCI) sau, dacă aceasta nu există, altă denumire comună;
- c) denumirea medicamentului pentru uz uman se indică pe ambalajul exterior, inclusiv și în limbajul Braille. La solicitarea organizațiilor de pacienți, deținătorul autorizației de punere pe piață se asigură că informația inclusă în prospectul însoțitor este disponibilă într-o formă adecvată pentru persoanele oarbe și cu afecțiuni vizuale;
- d) compoziția calitativă și cantitativă a substanțelor active cu utilizarea denumirilor comune, pentru fiecare unitate de doză a

medicamentului sau în dependență de forma farmaceutică – per volum sau greutate;

- e) forma farmaceutică și conținutul exprimat în greutate, volum sau număr de doze ale medicamentului;
- f) lista excipienților cunoscuți ca având activitate sau efect propriu, în conformitate cu ghidul elaborat și aprobat de către Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale, iar în cazul medicamentelor care se administrează parenteral, topic/local sau medicamentelor oftalmologice, se indică toți excipienții;
- g) modul de administrare și, după caz, calea de administrare. Se prevede un spațiu pentru indicarea dozei prescrise;
- h) avertizare specială că medicamentul trebuie să nu fie lăsat la îndemâna copiilor;
- i) atenționări speciale, dacă este necesar;
- j) data expirării, clar indicată (luna și anul);
- k) condiții speciale de păstrare, dacă este cazul;
- l) măsuri speciale de precauție legate de eliminarea medicamentelor nefolosite sau a deșeurilor derivate din medicamente. Precum și o trimitere la orice sistem de colectare adecvat care se aplică, după caz;
- m) numele și adresa deținătorului autorizației de punere pe piață și, dacă este cazul, numele reprezentantului desemnat de deținător să îl reprezinte;
- n) numărul seriei de fabricație;
- o) numărul autorizației de punere pe piață;
- p) pentru medicamentele eliberate fără prescripție medicală, instrucțiunile de utilizare a acestor medicamente.

Cutia exterioară și recipientul medicamentelor care conțin radionuclizi se etichetează în conformitate cu reglementările pentru transportul în siguranță al materialelor radioactive stabilite de Agenția

Internațională pentru Energia Atomică. Eticheta flaconului cuprinde suplimentar la cele menționate mai sus următoarele informații:

- ✓ denumirea sau codul medicamentului, inclusiv denumirea sau simbolul chimic al radionuclidului;
- ✓ numărul de identificare al lotului și data expirării;
- ✓ simbolul internațional pentru radioactivitate;
- ✓ numele și adresa producătorului;
- ✓ cantitatea de radioactivitate (pe doză sau pe flacon și numărul de capsule sau, pentru lichide, cantitatea de mililitri din recipient).

În cazurile când ambalajul direct are forma unei folii și este plasat într-un ambalaj exterior conform cu cerințele enumerate mai sus, sunt imprimate următoarele informații:

- a) denumirea medicamentului, concentrația și forma farmaceutică;
- b) data expirării;
- c) numărul seriei de fabricație.

Dacă ambalajul direct este prea mic pentru a conține toate datele enumerate, el conține următoarele informații:

- a) denumirea medicamentului, concentrația și forma farmaceutică;
- b) calea de administrare;
- c) data expirării;
- d) numărul seriei de fabricație;
- e) conținutul în greutate, volum sau unități de doză.

Informațiile au o formă lizibilă, ușor de înțeles și care nu pot fi șterse, și trebuie să asigure trasabilitatea și utilizarea sigură a produselor.

Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale poate permite utilizarea ambalajului cu text într-o limbă străină de circulație internațională cu un prospect în limba română, în următoarele cazuri:

- 1) situații excepționale (cataclisme, catastrofe, epidemii, epizootii,

- intoxicații în masă, alte cazuri ce amenință sănătatea oamenilor),
- 2) medicamente eliberate în baza prescripției medicale (medicamente de uz spitalicesc, medicamente pentru terapie specială, oncologice, boli rare, terapia de substituție, vaccinuri, medicamente orfane),
 - 3) medicamente pentru care există o singură denumire comună internațională (DCI) în Republica Moldova;

Cerințele detaliate pentru ambalajul exterior și cel direct al medicamentelor și cerințele pentru autentificarea și identificarea medicamentelor sunt stabilite în Regulamentul cu privire la autorizarea medicamentelor.

Ambalajul exterior și prospectul pot include simboluri sau pictograme având drept scop clarificarea anumitor informații menționate, precum și alte informații compatibile cu rezumatul caracteristicilor produsului care sunt utile pentru pacient, cu excluderea oricărui element de natură publicitară.

5.2. Prospectul: informații pentru consumator/pacient

Includerea unui prospect în ambalajul tuturor medicamentelor este obligatorie. Prospectul însoțitor este întocmit în conformitate cu rezumatul caracteristicilor produsului, și conține informații în următoarea ordine:

- a) Pentru identificarea medicamentului:
 - ✓ denumirea medicamentului urmată de concentrația lui și forma farmaceutică și, dacă este cazul, mențiunea dacă este destinat sugarilor, copiilor sau adulților; denumirea comună este inclusă dacă medicamentul conține o singură substanță activă sau dacă denumirea sa este inventată;
 - ✓ categoria farmaco-terapeutică (clasificarea ATC) sau tipul

activității în termeni ușor de înțeles de pacienți;

- b) Indicațiile terapeutice;
- c) Lista de informații care sunt necesare înainte de administrarea medicamentului:
 - ✓ contraindicații;
 - ✓ precauțiile corespunzătoare pentru utilizarea medicamentului;
 - ✓ interacțiuni cu alte medicamente și alte tipuri de interacțiuni (alcool, tutun, produse alimentare) care ar putea afecta acțiunea medicamentului;
 - ✓ avertizări speciale;
- d) Instrucțiunile necesare și uzuale pentru utilizarea corectă a medicamentului și, în particular:
 - ✓ doza recomandată;
 - ✓ calea și, dacă e necesar, modul de administrare;
 - ✓ frecvența administrării, specificând timpul adecvat la care produsul medicamentos trebuie să fie administrat;
 - ✓ durata tratamentului, dacă aceasta trebuie să fie limitată;
 - ✓ măsurile întreprinse în cazul supradozării (simptomele, procedurile de urgență);
 - ✓ măsurile care trebuie luate în cazul în care una sau mai multe doze nu au fost administrate;
 - ✓ dacă e necesar, precauții privind riscurile întreruperii tratamentului;
 - ✓ recomandare specifică de a consulta medicul sau farmacistul, dacă e necesar, pentru a obține clarificări privind utilizarea medicamentului.
- e) Descrierea reacțiilor adverse care pot apărea în condițiile normale de utilizare și dacă e necesar, măsurile care trebuie luate în acest caz de Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale; pacienții trebuie să anunțe medicul sau Agenția

Medicamentului și Dispozitivelor Medicale despre orice reacție adversă în conformitate cu prevederile legale;

- f) O referință la data de expirare indicată pe etichetă, inclusiv:
- ✓ avertizare împotriva utilizării produsului după data de expirare;
 - ✓ dacă e adecvat, precauții speciale pentru păstrare;
 - ✓ dacă e necesar, o avertizare referitoare la anumite semne vizibile de deteriorare a medicamentului;
 - ✓ compoziția calitativă completă (substanțe active și excipienți) și compoziția cantitativă în substanțe active, utilizând denumiri comune;
 - ✓ forma farmaceutică și conținutul în greutate, volum sau unități de doză;
 - ✓ numele și adresa deținătorului autorizației de punere pe piață și dacă e posibil, numele reprezentantului autorizat de deținătorul autorizației de punere pe piață;
- g) Lista denumirilor aceluiasi produs medicamentos autorizat în Uniunea Europeană și în alte țări;
- h) Pentru medicamentele care conțin o substanță activă nouă care nu a fost autorizată în prealabil în Uniunea Europeană sau în Republica Moldova, pentru medicamentele biologice și pentru medicamentele autorizate în condițiile sau dacă condițiile au fost stabilite după emiterea autorizației de punere pe piață, se adaugă următoarea declarație imprimată într-un triunghi negru inversat: „Acest medicament este supus unei monitorizări adiționale”. Lista de medicamente supuse monitorizării adiționale se publică de către Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale;
- i) Data ultimei revizuirii a prospectului însoțitor.
- La indicarea datelor la care se face referință în alineatul de mai sus

litera c), se indică în mod special avertizările legate de condițiile speciale pentru anumite categorii de consumatori de medicamente, precum copiii, femeile însărcinate sau care alăptează, persoanele în etate, persoanele cu condiții patologice specifice și se indică efectele posibile asupra capacității de a conduce vehicule sau de a opera echipamente, avertizări cu privire la excipienții care ar putea afecta eficacitatea și utilizarea sigură a medicamentului.

Excipienții care pot afecta eficacitatea și utilizarea sigură a medicamentului se enumeră în conformitate cu ghidul Agenției Medicamentului și Dispozitivelor Medicale, întocmit conform listei aprobate de Comisia Europeană.

Prospectul reflectă rezultatele consultațiilor cu grupurile țintă de pacienți și este lizibil, clar și ușor de utilizat.

Modul de etichetare a medicamentelor, forma și conținutul prospectului însoțitor și modul de utilizare a etichetelor, cerințele speciale de etichetare și prospectele pentru diferite medicamente sau grupuri de medicamente este specificat în Ordinul AMDM.

Prospectul însoțitor se include în fiecare ambalaj de medicamente.

Informațiile despre medicamentele autorizate în Republica Moldova: Denumirea comună internațională, Forma farmaceutică, Doza, Rezumatul Caracteristicii Produsului etc. le puteți regăsi în Nomenclatorul de Stat al Medicamentelor și despre dispozitivele medicale autorizate în Republica Moldova: Denumirea, Modelul, Instrucțiunea de utilizare etc. le puteți regăsi în Registrul de Stat al Dispozitivelor Medicale plasate pe pagina web a Agenției Medicamentului și Dispozitivelor Medicale www.amdm.gov.md

VI. PĂSTRAREA MEDICAMENTELOR

O deosebită atenție trebuie acordată păstrării medicamentelor pentru că, dacă însăși folosirea corespunzătoare a acestora poate provoca efecte secundare, adverse, dezavantajoase pentru pacient, folosirea medicamentelor alterate sau depășite (cu termenul valabilității expirat) este cu atât mai periculoasă.

De cele mai dese ori alterarea medicamentelor este consecința păstrării acestora în condiții necorespunzătoare. Factorii mediului ambiant, cum ar fi temperatura, umiditatea, lumina directă, contribuie la alterarea produselor farmaceutice.

6.1. Aspecte de ordin general

Toate medicamentele, în dependență de proprietățile lor fizico-chimice, au propriile lor condiții de păstrare. Și pentru ca să nu se transforme din remedii benefice pentru sănătate în unele dăunătoare, în mod obligatoriu, consumatorul, trebuie să respecte condițiile de păstrare menționate în informația ce însoțește medicamentul.

În procesul de păstrare a medicamentelor este necesar de avut în vedere și de respectat unele *principii generale*, cum ar fi:

- ✓ a nu se păstra/ utiliza medicamente cu termen de valabilitate expirat;
- ✓ a se exclude păstrarea medicamentelor în ambalaj deschis sau deteriorat;
- ✓ a monitoriza cu periodicitate starea medicamentelor păstrate, termenul lor de valabilitate;
- ✓ a asigura inaccesibilitatea copiilor și animalelor domestice la medicamente;
- ✓ a nu se utiliza medicamentele în cazuri de suspiecții privind calitatea lor.

Pentru a asigura o păstrare conformă a medicamentelor și altor

produse farmaceutice, este necesar să se țină cont de următoarele 8 recomandări:

1. Medicamentele se vor păstra întotdeauna în cutia lor originală sau în ambalajul primit de la farmacie. Această recomandare este cu atât mai importantă cu cât, de cele mai multe ori, firea omenească vrea să pună totul la locul lor și să aibă mai mult spațiu liber, din care cauză, începe să taie ambalajele medicamentelor sau să le divizeze pe bucăți, ceea ce poate duce la dispariția termenului de expirare aplicat pe ambalaj. Viața aglomerată, orarul zilei mereu încărcat nu satisface dorința de a ține în memorie termenul de valabilitate a medicamentului la momentul dat. Din această cauză, este necesar să se evite tăierea, despachetarea, sau preambalarea în alt tip de ambalaj decât cel original. În cazurile când aceste situații nu pot fi excluse, atunci, ar fi bine măcar de adăugat un sticker cu seria și termenul de expirare precum și denumirea medicamentului dacă aceasta este neclară pe ambalajul propriu-zis.
2. Este extrem de necesar să se țină cont de faptul că marea majoritate a medicamentelor și a altor produse farmaceutice își pierd proprietățile sub influența directă a razelor de soare sau/și a temperaturilor înalte. Iată de ce ele se vor păstra:
 - ✓ „*La loc ferit de lumină / la întuneric*”,
 - ✓ se va exclude „*Acțiunea directă a razelor de soare*”,
 - ✓ „*Nu se va admite acțiunea căldurii*”.

Aceste norme trebuie respectate indiferent de faptul dacă ele sunt sau nu indicate în Prospectul de ambalaj.

3. Unele medicamente trebuie păstrate la frigider (conform Prospectului de ambalaj). În acest scop, ușa frigiderului trebuie să fie dotată cu un raft special. Altele se vor păstra în noptieră – aceasta

trebuie să fie poziționată la un loc uscat. Alături de noptieră nu trebuie să se afle nici un fel de surse de căldură, iar copiii nu trebuie să aibă acces la ea.

4. Trebuie să nu se admită ca medicamentele lichide să fie înghețate în timpul păstrării. Ele se vor păstra la frigider doar în cazul în care producătorul menționează acest lucru în Prospectul de ambalaj.
5. Nu se admite păstrarea medicamentelor în dulapul de la bucătărie, lângă produsele alimentare în dulapul plasat deasupra lavoarului sau lângă el.
6. La fel nu se admite păstrarea medicamentelor în ambalaj de hârtie / carton în camera de baie. Umiditatea poate distruge ambalajul, iar în consecință, va fi dificil, sau nu va fi posibil de deslușit denumirea produsului farmaceutic sau și a termenului de valabilitate.
7. În practică se pot întâlni cazuri când consumatorului i se pare incomod ambalajul exterior al medicamentului, chiar și în acest caz, ambalajul nu trebuie schimbat. Pe toate medicamentele păstrate în condiții casnice, trebuie să se păstreze informația de pe ambalaje, îndeosebi să fie clar indicate denumirea și termenul de valabilitate.

Pentru asigurarea securității farmaceutice este important ca, în casă, niciodată să nu se păstreze medicamente ce au termenul de valabilitate expirat sau sunt deteriorate din anumite cauze.

Totodată aceste medicamente nu se aruncă la chiuvetă, în vasul de toaletă sau la gunoi. Astfel de medicamente se vor prezenta la farmacie, unde vor fi preluate, păstrate și ulterior supuse nimicirii inofensive.

În vederea asigurării bunei securități a consumatorului și a familiei lui, este necesar să se stabilească și să se respecte o *Regula Generală: a păstra în curățenie permanentă trusa medicală – principalul ambalaj comun în care se păstrează medicamentele.*

Dintre factorii mediului ambiant, care pot influența negativ calitatea medicamentului cel mai agresiv este temperatura. Temperaturile la care trebuie să se păstreze medicamentele este indicat în Prospectul de ambalaj și nemijlocit pe ambalajul medicamentului.

În cazul în care informația însoțitoare menționează ca mod de păstrare:

- ✓ „*La rece*” medicamentul se va păstra la o temperatură de 2-8°C;
- ✓ „*La loc răcoros*”, medicamentul se va păstra în intervalul de temperaturi de la +8°C până la +15°C;
- ✓ dacă se indică condiția „*La loc uscat și răcoros*”, atunci, umiditatea trebuie să fie nu mai mare de 60% iar temperatura 8-15°C;
- ✓ „*La temperatura camerei*” medicamentul se va păstra la o temperatură de 15-25°C.

Un alt factor ce poate dăuna calității medicamentelor este umiditatea. Conform recomandărilor ICH (Conferința/ Consiliul Internațională pentru Armonizare), medicamentele trebuie să se păstreze în condiții în care umiditatea nu va depăși limita de 60-65%. Totodată, dacă medicamentul este cu ambalare semipermeabilă, atunci umiditatea nu va depăși limita de 35±5%. Trebuie menționat și faptul că Farmacopeea SUA consideră că dacă medicamentul este păstrat în ambalaj ermetic, atunci aceasta este identic cu „*Păstrarea la loc uscat*”.

6.2. Particularități ale păstrării diferitor grupe de medicamente

(Conform prevederilor Ordinului MSRM nr. 28 din 16.01.2006)

1. Medicamente fotosensibile. Aceste medicamente se păstrează în ambalaj din materiale protectoare față de lumină (ambalaj de sticlă oranj, ambalaj metalic; foi de staniol; materiale polimerice de culoare neagră, cafenie, oranj), în încăperi întunecoase sau în dulapuri cu uși bine

închise. Pentru păstrarea produselor deosebit de sensibile la lumină (nitrat de argint, prozerină etc.) recipientul de sticlă se învelește cu hârtie de ambalaj de culoare neagră. Farmacopeea internațională recomandă păstrarea medicamentelor fotosensibile în ambalaj netransparent sau în recipiente de sticlă de culoare neagră, roșie-închis, cafenie-închis. Din numărul substanțelor fotosensibile fac parte antibioticele, preparatele galenice (tincturi, extracte, concentrate din drog vegetal), drog vegetal medicamentos, vitamine și produse/preparate cu vitamine, corticosteroizi, uleiuri eterice și grase, drajeuri, săruri ale acizilor iodhidric și bromhidric, nitro- și nitrozocompuși, nitrați, nitriți etc.

2. *Produse higroscopice.* Acestea se păstrează la loc răcoros, în ambalaj bine închis, din material impermeabil pentru vaporii de apă (sticlă, metal, staniol, mase plastice) cu pereții groși. Grupa produselor higroscopice include: substanțe și preparate higroscopice (acetat de potasiu, extracte uscate, drog vegetal medicamentos, substanțe hidrolizante, săruri ale acizilor azotos, azotic, fosforic, săruri ale alcaloizilor, compuși metaloorganici ai sodiului, glicozizi, enzime, organopreparate uscate). Substanțele medicamentoase deosebit de higroscopice (*Galascorbină, Clorhidrat de difenhidramină, Gelatină medicinală, Acetat de potasiu, Carbonat de potasiu, Clorură de kaliu, Clorhidrat de pilocarpină* etc.) se păstrează în recipiente de sticlă închise ermetic, parafinate. Sinapismele se păstrează în pachete, ambalate în hârtie de pergament sau folie de polietilenă, plasate într-un ambalaj bine închis - cutii de carton, căptușite cu folie de polietilenă.

3. *Medicamente volatile.*

Această grupă include:

- ✓ produse ce conțin substanțe volatile, soluție de amoniac, bromcamfor, iod, iodoform, camfor, salicilat de metil, mentol,

mercur metalic, timol, aldehidă formică, cloralhidrat, uleiuri volatile);

- ✓ produse medicamentoase ce conțin solvenți volatili (tincturi alcoolice, concentrate lichide alcoolice, extracte dense);
- ✓ soluții și amestecuri ale substanțelor volatile (uleiuri volatile, amoniac, aldehidă formică, acid clorhidric în concentrație de peste 13%, fenol, alcool etilic etc.);
- ✓ produs vegetal medicamentos ce conține uleiuri eterice etc.

4. *Medicamente termolabile.*

Această grupă include:

- ✓ substanțe medicamentoase ce necesită protecție față de volatilizare;
- ✓ substanțe ce se topesc ușor;
- ✓ produse bacteriene;
- ✓ antibiotice;
- ✓ organopreparate;
- ✓ preparate hormonale;
- ✓ vitamine și produse/preparate cu vitamine;
- ✓ produse/preparate cu conținut de glicozizi;
- ✓ grăsimi și uleiuri medicinale;
- ✓ unguente produse/preparate cu grăsimi și alte substanțe (vaselină, iod, camfora, iodoform, lanolină anhidrică, lanolină hidrică, linimente, uleiuri grase și volatile, pepsină, emplastre, siropuri, supozitoare, protargol, soluții peroxid de hidrogen, cloralhidratul, cloramina B, cloroformul, extracte fluide și dense).

Produsele termolabile se vor păstra conform cerințelor indicate de producător pe ambalaj. Substanțele medicamentoase ce trebuie protejate de acțiunea temperaturilor înalte se păstrează la temperatura camerei, la

loc răcoros sau rece . Preparatele ce necesită păstrarea la temperatura de la 0° la 15°C se vor păstra numai în frigider. Antibioticele se păstrează în ambalajul industrial la temperatura de cameră (dacă nu sunt înscrise pe etichetă alte indicații).

5. *Produse ce trebuie protejate de acțiunea temperaturilor joase.* Această grupă include produsele ale căror proprietăți fiziologice se modifică la îngheț, iar la încălzire aceste modificări nu sunt reversibile. Soluția de aldehidă formică 40% se păstrează la temperatura nu mai mică de 9°C. Dacă apare un precipitat, soluția se menține la temperatura de cameră, apoi se decantează și se folosește în raport cu conținutul real de aldehidă formică. Acidul acetic se păstrează la temperatura nu mai mică 9°C. Dacă apare un precipitat, se menține la temperatura de cameră până când precipitatul nu se mai dizolvă. Soluția se decantează și se întrebuițează în raport cu conținutul real de acid acetic. Uleiurile medicinale grase se păstrează la temperatura nu mai mică de 10°C Produsele cu conținut de insulină trebuie strict ferite de îngheț.

6. *Substanțe medicamentoase ce trebuie protejate de acțiunea gazelor din mediul ambiant.* Această grupă include substanțele ce reacționează cu oxigenul din aer, cu bioxidul de carbon. Produsele din această grupă se păstrează în ambalaje închise ermetic din materiale impenetrabile pentru gaze, dacă este posibil complet umplute (ocupând întreg spațiul din ambalaj). Substanțele medicamentoase ușor oxidabile sub acțiunea oxigenului din aer se păstrează în încăperi uscate, în ambalaj de sticlă, închise ermetic.

7. *Substanțe medicamentoase aromatice și coloranți.* Grupa substanțelor medicamentoase aromatice include substanțe atât volatile cât și practic nevolatile, dar care posedă un miros puternic (soluție de amoniac, validol, ihtiol, iodoform, camfor, xeroform, salicilat de metil,

mentol, picături de amoniu și anason, terebentină, timol, fenol, soluție de aldehidă formică, cloramină B, uleiuri volatile). Grupa substanțelor medicamentoase – coloranți – include substanțele, soluțiile lor, amestecurile, preparatele etc., care lasă urme colorate pe ambalaj, materiale de etanșare, utilaj și alte obiecte - urme ce nu pot fi înlăturate printr-o prelucrare sanitaro-igienică obișnuită (verde de briliant, indigo-carmin pentru injecții, permanganat de potasiu, albastru de metil, riboflavină, furacilină, lactat de etacridină). Substanțele aromatice se păstrează izolat, în ambalaj închis ermetic, impenetrabil pentru miros, separat după denumiri. Coloranții se țin într-un dulap special, în ambalaj etanș, separat după denumiri.

8. Medicamente și substanțe inflamabile și explozive.

Această grupă include:

- ✓ explozive (nitroglicerină);
- ✓ substanțe ce prezintă pericol de explozie (permanganat de potasiu, nitrat de argint);
- ✓ substanțe ușor inflamabile (alcool și soluții alcoolice, tincturi alcoolice și eterice, eter, terebentină, acid lactic, clorură de etil, uleiuri organice, etc.);
- ✓ substanțe ce ard ușor (material de pansament, sulf, glicerină, uleiuri vegetale, drog vegetal medicamentos).

VII. TRUSA MEDICALĂ

Trusa medicală reprezintă o mică farmacie de domiciliu, care are ca scop asigurarea accesibilității produselor farmaceutice pentru bolnav / familie, precum și asigurarea păstrării conforme și utilizării raționale a produselor necesare.

Trusele medicale sunt diverse în dependență de destinația pe care o manifestă în procesul de utilizare a produselor farmaceutice.

Trusa de domiciliu – este o trusă de ordin general care trebuie să fie prezentă în orice familie și în care se păstrează unele produse necesare pentru profilaxie, pentru tratamentul celor mai ușoare dereglări, traume etc. (caseta nr. 1)

Caseta nr. 1

Conținutul trusei medicale de domiciliu

Materiale de pansament:

- *Tifon steril* – utilizat pentru aplicarea pansamentelor;
- *Bandaj elastic* – folosit pentru fixarea fracturilor, rănilor și aplicarea compreselor;
- *Vată (sau discuri de vată)* – pentru curățarea și îngrijirea rănilor;
- *Garou* – utilizat pentru oprirea sângelui în caz de hemoragii;
- *Emplastru medical* – utilizat pentru fixare, bactericid – în caz de abraziuni și pareze.

Materiale pentru prelucrarea rănilor, arsurilor și oprirea scurgerilor de sânge:

- *Remedii pentru vindecarea rănilor și arsurilor* – aplicabile conform instrucțiunilor;
- *Soluție de apă oxigenată de 3%* – pentru prelucrarea rănilor cu scurgeri de sânge nesemnificative,

- *Iod, verde de briliant* – folosite pentru dezinfectarea rănilor.

În caz de răceli și viroze:

- *Remedii pentru scăderea febrei* – pentru a reduce temperatura corpului;
- *Remedii pentru ameliorarea simptomelor de răceală și gripă* – pentru a atenua simptomele inițiale;
- *Spray-uri și pastile în caz de dureri în gât* – pentru a calma disconfortul gâtului;
- *Antitusive, expectorante* - pentru combaterea tusei și îmbunătățirea expectorației;
- *Picături nazale* – pentru ușurarea respirației și reducerea inflamației nazale;
- *Vitamine* – pentru susținerea sistemului imunitar.

Anestezice (antidoloroase):

- *Remedii utilizate în caz de dureri cardiace și stenocardii* - pentru ameliorarea durerilor în zona inimii;
- *Remedii utilizate în caz de dureri spastice și dureri de stomac* - pentru ameliorarea durerilor abdominale acute;
- *Antidoloroase generale* – pentru reducerea diverselor tipuri de dureri.
- *Unguente pentru înlăturarea durerilor musculare* - aplicabile pentru ameliorarea durerilor musculare.

Dureri abdominale:

- *Fermenți* – ajută la fermentație și în cazul indigestiei;
- *Cărbune activat* – utilizat în intoxicații alimentare.

Produse antihistaminice:

- *Remedii utilizate în alergii* – pentru ameliorarea simptomelor alergice.

Diverse:

- *Termometru* - pentru măsurarea temperaturii corpului;
- *Foarfece și pensetă* - instrumente pentru tăiere și manipularea obiectelor mici;
- *Pahar gradat* - pentru măsurarea precisă a lichidelor;
- *Termofor* - utilizat pentru aplicarea de căldură locală;
- *Amoniac* - folosit pentru diverse scopuri, inclusiv în caz de sincope.

În afară de trusa de domiciliu, este notoriu faptul existenței Trusei medicale AUTO, Trusei pentru perioada de odihnă (la munte, la mare, în alte condiții speciale) etc. Din aceste puncte de vedere, există truse medicale standard (ex. – Trusa AUTO), care se produc în serii și pot fi procurate din farmacii precum și truse organizate/ completate de singurul consumator de medicamente pentru sine sau/și familia sa.

Grija permanentă a membrului/lor familiei responsabil/ili de buna completare și păstrare a trusei medicale este factorul determinant care asigură securitatea farmaceutică a întregii familii și a fiecărui membru al ei.

BIBLIOGRAFIE

1. [Legea](#) nr. 1456 din 35.05.1993 cu privire la activitatea farmaceutică.
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131964&lang=ro
2. [Legea](#) nr. 1409 din 17.12.1997 cu privire la medicamente.
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131977&lang=ro.
3. [Legea](#) nr. 102 din 09.06.2017 cu privire la dispozitivele medicale.
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=133351&lang=ro.
4. [Legea](#) nr. 105 din 13.03.2003 privind protecția consumatorilor.
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=142430&lang=ro.
5. Ordinului MSRM nr. 28 din 16.01.2006 cu privire la păstrarea medicamentelor, produselor parafarmaceutice și articolelor cu destinație medicală. https://farmaciasociala.usmf.md/wp-content/blogs.dir/168/files/sites/168/2014/05/Ord_28_pastr_med_ro_m.pdf.
6. Reguli de comerț a produselor farmaceutice și parafarmaceutice – Mic ghid pentru consumatori – Disponibil la:
https://consumator.gov.md/uploads/0/images/large/545c0635609f49bfc777cc620daefd99_produce-farmaceutice.pdf
7. Laura Vicaș, Complanța pacienților la tratamentul medicamentos, Practica farmaceutică, Vol. 6, nr. 4, 2013, p. 198-200. Disponibil la:
https://farma.com.ro/articles/2013.4/PF_Nr-4_2013_Art-2.pdf
8. Clasificarea medicamentelor. Disponibil la:
<https://pdfcoffee.com/clasificarea-medicamentelor-2-pdf-free.html#>
9. Ce înseamnă aderența la tratament și cât este de importantă? Disponibil la: <https://cardioprima.md/noutate/aderenta-la-tratament>
10. Cojocar I, Popa G. Propedeutică farmaceutică. Editura “Gr. T. Popa”, Iași, 2012. ISBN 978-606-544-099-9.
11. Ștefan-Răzvan Tătaru. Provocări juridice ale comerțului online cu medicamente. În: Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, seria Științe Juridice, 2017, Vol. 63-2, Editura

Universității» Alexandru Ioan Cuza din Iași, p.273-288. Disponibil la:

<https://www.cceol.com/search/article-detail?id=595278>

12. 5 reguli de păstrare a medicamentelor acasă: Sfatul farmacistului. Disponibil la: <https://unimedia.info/ro/news/9fec63bafd21d9d0/video-5-reguli-de-pastrare-a-medicamentelor-acasa-sfatul-farmacistului>
13. Cum se păstrează corect medicamentele în condiții casnice? 7 reguli de bază. Disponibil la: <https://mamaplus.md/mama-si-copilul/familie-si-societate/cum-se-pastreaza-corect-medicamentele-conditii-casnice-7>
14. Păstrarea medicamentelor. Sfatul farmacistului. Disponibil la: <https://www.medimfarm.ro/PharmacistAdvices/Advice/6>
15. Păstrarea medicamentelor. Cartea sănătății. Disponibil la: <https://www.cartesanasatatii.ro/pastrarea-medicamentelor/>
16. Florina Badea, Cum păstrăm corect medicamentele în casă. Disponibil la: <https://florinabadea.ro/cum-pastram-corect-medicamentele-in-casa/>
17. Florina Badea, Cum trebuie sa fie trusa medicala de vacanta. Disponibil la: <https://florinabadea.ro/?s=Cum+trebuie+sa+fie+trusa+medic+la+vacanta>
18. Pericolele medicamentelor de acasă. Sfatul medicului. Disponibil la: https://www.sfatulmedicului.ro/Abuz--dependenta--si-intoxicatii/pericolele-medicamentelor-de-acasa_10375
19. Medicamente eliberate doar cu prescripție medicală. Sfatul medicului. Disponibil la: https://www.sfatulmedicului.ro/Educatie-pentru-sanatate/medicamente-eliberate-doar-cu-prescriptie-medicala_1223
20. Factori care pot modifica data de expirare a medicamentelor. Sfatul medicului. Disponibil la: https://www.sfatulmedicului.ro/Educatie-pentru-sanatate/factori-care-pot-modifica-data-de-expirare-a-medicamentelor_18948
21. Greșeli în administrarea medicamentelor. Sfatul medicului. Disponibil la:

https://www.sfatulmedicului.ro/Educatie-pentru-sanatate/greseli-in-administrarea-medicamentelor_18164

22. Administrarea corecta a medicamentelor la copii. Sfatul medicului. Disponibil la: https://www.sfatulmedicului.ro/Diverse/administrarea-corecta-a-medicamentelor-la-copii_9070
23. Cum pot fi interpretate informatiile dintr-un prospect de medicament? Sfatul medicului. Disponibil la: https://www.sfatulmedicului.ro/Diverse/administrarea-corecta-a-medicamentelor-la-copii_9070
24. Cum să păstrați medicamentele acasă: 4 sfaturi cheie. Disponibil la: <https://viata.firenews.video/sfaturi-utile/cum-sa-pastrati-medicamentele-acasa-4-sfaturi-cheie/>
25. Cum păstrăm medicamentele pentru aerosoli? Disponibil la: <https://www.feo.ro/cum-pastram-medicamentele-pentru-aerosoli.html>
26. Tratamentele medicamentoase: Importanța respectării indicațiilor specialistului. Disponibil la: <https://www.agerpres.ro/ots/2022/06/09/tratamentele-medicamentoase-importanta-respectarii-indicatiilor-specialistului--647297>

LINKURI UTILE

1. Ministerul Sănătății al Republicii Moldova (<https://ms.gov.md/>)
2. Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale (<https://amdm.gov.md/ro>)
3. Agenția Națională pentru Sănătate Publică (<https://ansp.md/>)
4. Compania Națională de Asigurări în Medicină (<http://cnam.md/>)
5. USMF „Nicolae Testemițanu” (<https://www.usmf.md/ro>)
6. Catedra de farmacie socială „Vasile Procopișin” (<https://farmaciesociala.usmf.md/ro/acte-normative-0>)

MINISTERUL SĂNĂTĂȚII
AL REPUBLICII MOLDOVA

Elveția.

CASMED
Asociația Obștească

Homecare
Asociația Obștească

Swiss Red Cross

Ghidul a fost elaborat în cadrul Proiectului
„Echitate în sănătate prin responsabilizare socială”
implementat de **Crucea Roșie din Elveția** în parteneriat cu
AO HOMECARE și **AO CASMED**, finanțat de **Guvernul Elveției**.
Reproducerea parțială sau integrală a ghidului este permisă doar cu
acordul în scris al USMF „Nicolae Testemițanu”.